

**“BABES-BOLYAI” UNIVERSITY
CLUJ-NAPOCA
FACULTY OF HISTORY AND PHILOSOPHY
DOCTORAL SCHOOL OF HISTORY**

**TREATMENT OF THE CHILD IN THE ROMANIAN
LEGISLATION IN THE 19th – 20th CENTURIES**

**PHD THESIS
SUMMARY**

PhD supervisor:

PROF. UNIV. DR. IOAN BOLOVAN

PhD student:

MOȚIU DOREL IONEL

2014

Keywords: child, family, legislation, State, Church, Transylvania, Romania, the communist regime.

CONTENTS

ARGUMENT

SOURCES, METHODS, EXPLANATIONS

1. THE CHILD AND THE FAMILY – BETWEEN A HISTORICAL AND JUDICIAL ISSUE. FROM PARENTAL AUTHORITY TO CHILD’S RIGHTS

1.1. Historiography of the Issue.....	11
1.2. Judicial Comprehension of the Notion of “Family”	18
1.3. The Meaning of the Notion of “Child”	22
1.4. History of the Child’s Rights.....	24
1.5. The Comprehension of the “Parental Authority” Notion in the Romanian Legislation.....	26

2. THE EVOLUTION OF CHILD TREATMENT REGULATIONS UP TO 1919

2.1. Legislative Evolutions Within the Romanian Intra and Extra-Carpathian Space..	32
2.2. Codices and Law Bodies.....	33
2.3. Legislation in Transylvania.....	54
2.3.1. Imperial Patent no. 93 / Mai 29 th 1853.....	63
2.3.2. Royal Ordinance of June 3 rd 1858, for the Entire Empire, Regarding the Legitimacy or Illegitimacy of Children out of Illegal Marriages.....	76
2.3.3. Law article LIII of 1868, Regarding Relations between Accepted Religions....	80
2.3.4. Article XX of 1877, Regulating Tutorship and Guardianship Affaires.....	82
2.3.5. Article VI of 1885 Regarding the Modification and Completion of some Stipulations of Law XX of 1877, Regarding Tutorship and Guardianship.....	90
2.3.6. Law XXXI of 1894 Regarding Matrimonial Rights.....	92

2.3.7. Law XXXII of 1894 Regarding a Child's Religion.....	96
2.3.8. Reactions of the Churches in Transylvania to the Laws of 1894.....	98
2.3.9. The issue of the Child in Church Legislation for the Romanian Churches in Transylvania.....	107
2.3.9.1. <i>In the Orthodox Church</i>	107
2.3.9.2. <i>In the Greek-Catholic Church</i>	112
2.4. The 1865 Civil Code	122
2.4.1. On Parenthood and Lineage within the Civil Code of 1865.....	124
2.5. Other Legal Stipulations regarding the Child, before 1918	136
2.6. Regulations on Child Labor	138
3. REGULATIONS ON CHILD TREATMENT BETWEEN 1919 AND 1947	
3.1. The 1923 Constitution	145
3.1.1. The Starting of the Drafting Process for the new Fundamental Law.....	145
3.1.2. The text of the 1923 Constitution.....	155
3.2. The Process of Legislative Unification	159
3.3. Legislative Particularities Specific to the Period of Right Dictatorship in Romania	162
4. REGULATIONS REGARDING CHILD TREATMENT BETWEEN 1947-1989	
4.1. General Characteristics of the Period	167
4.2. The Family during the Communist Period	177
4.3. The Relationship between Parents and Children in the Communist Legislation ..	179
4.3.1. The Family Code.....	182
4.3.1.1. The Maintenance Obligation between Parents and Children.....	189
4.3.2. Legal Regulations after 1954 and up to 1965.....	192
4.3.3. The Period Between 1965 and 1989.....	195
5. CONCLUSIONS	201
BIBLIOGRAPHY	215
ANNEXES	225

Keywords: child, family, legislation, State, Church, Transylvania, Romania, the communist regime.

ARGUMENT

The issue of child treatment, put in the context of the institution of “family”, represents a research theme which is set on highlighting the historical evolution of the status of the child, evolution marked by legislative landmarks. We have chosen the time span of these two centuries in order to have, at the end, an overview on the evolution of the judicial relationship between parents and children up to 1989.

SOURCES, STRUCTURE, METHODS

In order to create the present paper, we have used the old law bodies, Codices, Codes from Țara Românească and Moldavia from before the Civil Code of 1864, the Civil Code of 1864, decrees and regulations from Transylvania, Hungarian laws from before 1918, The Constitutions issued by the Romanian State, the Family Code, laws and law decrees issued starting with 1948. The abovementioned documents can be generally found in Collections of laws and decrees, some available online, others kept in libraries, so that turning to documents in the archives only happened when researching the period 1948-1989, and we used some documents from the CC Archive of the Communist Romanian Party. Also worth mentioning is the fact that we were interested in the Civil legislation, since penal regulations could constitute in a separate work by themselves. Still, where it was necessary, we also referenced penal and penal procedure codes (in the third chapter, for example)

First Chapter

THE CHILD AND THE FAMILY – BETWEEN A HISTORICAL AND JUDICIAL ISSUE. FROM PARENTAL AUTHORITY TO CHILD’S RIGHTS

In the first chapter, alongside the classical introduction to the issue’s historiography, we have dealt with the explanation of several notions and judicial expressions, the comprehension of which was dependent to the entire historiographical construction. Firstly, we have explained the judicial comprehension of the notion of family, showing that there are, in some cases, substantial differences between family from an historical or sociological point of view and family defined and understood in a judicial sense (as a group of people between which there are rights and obligations that come out of wedlock – kinship, as well as other relationships assimilated to family relations). We have exemplified the abovementioned differences, such as the situation of divorce, which puts an end to family, sociologically speaking, whereas, from a judicial point of view, some rights and obligations keep on existing.

We have also shown that, in some cases, judicial family relationships can exist outside of what we consider a family from a sociological point of view; for example, if brothers are to marry and each one form his own family, they continue to be bound by judicial family relationships, even though, sociologically speaking, they belong to different families.

We went on to explain the notion of “child”, which in the Romanians’ case had a general judicial meaning, expressing the state of a physical person that has not yet reached the age of adulthood, and a particular meaning, applicable to all ages, helping to express a lineage connection. We found it enlightening to create a brief history of the idea of the child’s rights, given the fact that the legislative path shows an evolution from the parental authority (of the father) to “the child’s best interest”. In the end of this first chapter we have chosen to follow the modifications to the notion of “parental authority”. Depending on its interpretations and content, we can, in fact, draw the necessary conclusions regarding the change of relationships between parents and their children over time. The parental authority, actually the power of the parents over their children is the main element of our construction: defined as “parental authority” in 1865, it becomes “parental protection” in 1954 and “parental responsibility” in all international documents. We have explained the mechanisms through which one can reach from authority to responsibility in relation to children (as shall be seen, the Civil Code of 1865 allowed the parent to demand the arrest of his child in case he disobeyed, the Family Code interposes the tutelary

authority within the family and the New Civil Code, which we have only scarcely dealt with in order to exemplify the more recent changes, refers to “rights and duties”).

Chapter II

THE EVOLUTION OF CHILD TREATMENT REGULATIONS UP TO 1919

The second chapter is dedicated to regulations on child treatment up to 1918, on both sides of the Carpathian Mountains. It is a vast chapter in our paper, given the distinct history of the Romanian area up to 1918. The first stage of the Romanian law was the customary one, stating with the formation of the Romanian people and lasting up until the apparition of the first codices, at the beginning of the 17th century. The old Romanian law, including the judicial treatment of the child, had the particularities of an order coming from a lifestyle specific to the Romanian people, particularities based on an ancient sense of justice and a social-judicial conscience formed especially in the spirit of the Romanian law (the principle of resistance of a right, the principle of the use of judicial means in order to highlight a right, the principle of rational evidence and the total absence of primitive evidence etc.).

Literary folklore, which also contained concerns regarding the judicial condition of the child, has become a research field vital to knowing the stage of the unwritten law, since, in the ancient Romanian law, part of the literary folklore integrated “the first attempts of legislation”.

Popular literature with judicial content seems surprisingly significant for the Romanian life and judicial culture in its first stage, that of the unwritten law. Although these sources make up a material with scientific value that is relative to the research of the history of law, they were a starting point for the creation of the later judicial rules.

We can speak of a judicial status of the child in the Romanian area only after the apparition of the first Codices, which, in distinct articles, ease the knowledge of its judicial condition, allow for a compared study and also have meaning in connection to the unity of some regulations of the judicial status of the child in all states inhabited by Romanians.

The codices had a register character, and for this reason, rules regarding the children were only enunciated within the text, without being separated into distinct systematic chapters; due to the Romanian law elements that pervaded through byzantine influence and through the inclusion of customary rules, they have become durable and strong judicial monuments.

Works like *Pravilniceasca condică* (Register of Codices Character) and *Sobornicescul Hrisov* (Catholic Charter) were printed in the 18th century, and up until the apparition the major Codes, works like *The Manual of Andronache Donici*, *The Caragea Code*, *Te Calimahi/Calmach Code* appeared. The latter contained regulations that could constitute a basis of modern child judicial status, which would develop even more with the apparition of the modern civil codes.

A vast part of this work was given to the Civil Code of 1865, the one which would be extended to Transylvania through the legislative unification and which would thus become the judicial basis of family life, with later modifications, up to recent times. We were especially interested in aspects regarding lineage and paternity.

Regarding Transylvania, we have gone through a series of laws and decrees from the 18th century, the most important royal patents, law articles regarding tutorship and guardianship, laws regarding matrimonial law or the child's religion. We have also provided some space in our work for the issue of the child in the ecclesiastical legislation for Romanian churches in the Ardeal region.

Also within this chapter we have gone over the regulations regarding child labor, and a series of decisions – such as the regulation for the right to a pension – which appeared before 1918.

CHAPTER III

REGULATIONS ON CHILD TREATMENT BETWEEN 1919 AND 1947

The third chapter deals with the child treatment regulations between 1919 and 1947. This chapter is smaller in length, given the almost insignificant presence of regulations during this period of time. We have followed the process of legislative unification, the provisions of the 1923 Constitution and the specifics of the Right Party regime. The Penal Code of 1937 included all the regulations regarding juvenile delinquency, the Code setting only two thresholds of child guilt and responsibility. Children less than fourteen years of age were in a state of not-guilty, like a *iuris et de iure* presumption; the teenager between fourteen and nineteen years of age could be found guilty depending on eventual discernment, and above nineteen years, the young person was considered an adult from the penal responsibility point of view. In the sense of the law, a child was a minor less than fourteen and nineteen years of age. We therefore observe that also the law in 1937 no longer distinguished the period of “early childhood” or the first age up to seven years old from the period between seven and fourteen years. This unification of the two stages of child

and young person (existent in previous laws) made it possible to apply educative preventive measures to both the child and the teenager delinquent that was considered to not have had discernment.

The law of April 20th 1932 – stipulated a principle according to which marriage does not restrain the capacity of a woman to exert her civil rights, repealing or modifying some provisions of the Civil Code, nevertheless allowed the existence of other provisions, incompatible with the aforementioned principle, as well as provisions regarding the marital power, the interdiction to alter, through matrimonial conventions, the husband's rights as the "head of the family" and "head of the conjugal association", the incapacity of a woman married in the dowry system, the prominence of the father in exerting parental power, the judicial inferior condition of the woman regarding the protection of the incapable. We have given special attention to the purification policy of the carlist regime – the cancelling of marriages between Jews and pure-blooded Romanians, to the law decree regarding the setting of parenthood and acknowledgement of natural born babies from Christian parents.

Chapter IV

REGULATIONS REGARDING CHILD TREATMENT BETWEEN 1947-1989

The fourth chapter regards the evolution of the parents-children-state relationship during the period of time between 1947 and 1989. We have gone over the general characteristics of this period, we have given great attention to the family traits in the communist period and went on to analyze the parents-children relationship, on the basis of the Family Code of 1954, the most important legislative work in this period. Methodologically speaking, we have divided this period into two different stages: up to 1965 and between 1965 and 1989.

The first Constitution of the Popular Republic of Romania, on April 13th 1948, set the principle according to which the woman had equal rights to the husband in all areas of life, a principle of equality concerning duties of the parents both regarding children out of wedlock and children born during marriage or within the family, and also the defending by the state of the mother's and the minor children's interests.

The provisions of the Constitution of April 13th 1948, that of September 27th, 1952 and those of the Constitution of August 21st 1965, the Acts shown have led to the creation of the Family Code on January 4th 1954, instated on February 1st 1954, republished in the "Official Bulletin" on

April 18th 1956, after some changes brought on by Decree no. 4 of April 4th 1954. What followed was a series of other Acts: Decree no. 779 of October 8th 1966, which brought on completions to Article 1 of the Family Code, laying emphasis on the role of the State in the protection of marriage and the family, as well as defending the interests of the mother and the child; Decree 680 of October 7th 1969, which modified articles 612, 613, 615, 616, 618 and 619 of the Civil Procedure Code, regarding divorce, cancelling the periods of conciliation and reflection – of one year, eve one year and a half, if the married couple have minor children; Law no. 3 of March 28th 1970, regarding the protection of certain categories of minors, in the spirit of the Party and State's constant policy of encouraging maternity and stimulate the growth of large families; Decree no. 275 of August 21st 1971, bringing modifications to decree no. 285 of August 10th 1960, widening the range of people who received an allowance for children (with approximately 500.000 more people); on the other hand, Decree no. 411 of October 24th 1972 set the way in which help was granted to mothers of several children or with at least 8 children.

Since this is a history work, we have chosen to cancel the use of abbreviations specific to the judicial field, as to not entangle the reader by sending him back and forth to the list of abbreviations, opting for the reproduction of the entire terms (article instead of art., Family Code, Paragraph etc.).

CONCLUSIONS

As the object of this historical research, the child represents a complex subject, covering multiple aspects. It can be viewed in the context of the family dynamics, or a member of a distinct group of population, or as a member of society in its ensemble.

Within the family, the child has an ambivalent role. On the one hand, from a material point of view, his existence implies a series of material psychological and social costs. On the other hand, he is viewed as material and symbolic gain: children can be used as unpaid labor; having reached a higher or the adult age, they can be of great material help in case of sickness or old age; they ensure the perpetuation of the family, by name, tradition, values or heritage; they offer a feeling of personal fulfillment; they offer affection and a sense of belonging.

As it could be seen throughout the present paper, the status of the child as it is reflected in the Romanian legislation in the studied period represents a complex issue: firstly, in order to correctly grasp the judicial path of this issue, an incursion in earlier times was necessary, out of

the obvious reason that many of the provisions in force in the studied period of time had been created long before that. Moreover, even though, within this timeframe, we are dealing with a unitary State from a political point of view, we had to take into account the judicial and social particularities that long characterized the historical Romanian provinces, as a result of their different evolutions as states. Furthermore, our analysis continually referenced to the political and ideological changes that took place in the studied timeframe.

As an overview, regarding the status of the child, we notice a growing tendency of the State authorities to take control over the raising of the child, of turning him into their own “good”, limiting more and more the influence of the family and the religious factor. The consequences of such a perspective on the long term still remain a subject open for discussion and analysis.

Bibliography

Primary Sources:

Serviciul Județean Bihor a Arhivelor Naționale, *Fond Episcopia ortodoxă română*, dosar 620, II. Arhiva Bisericii Negre, Brașov, T.f. 60. III, S. IV.19.
Arhivele Naționale București, Arhiva C.C. al PCR, Secția organizatorică.

Laws and Law Decrees. Old book

Apendice la Codicele român cuprinzând toate legile, decretul și regulamentele din 1873 până în aprilie 1875, București, Noua Tipografie a Laboratorilor români, 1875.
Buletinul Oficial, I, nr. 3, 3 ianuarie 1974.
Cod Civil, art.134, 330, 331, 332.
Codul Familiei, 1954,
Constituția Republicii Populare Române 1952, publicată în Buletinul Oficial al Marii Adunari Naționale a Republicii Populare Române, nr. 1 din 27 septembrie 1952.
Constituția Republicii Populare Române, 1948, promulgată prin Decretul nr. 729 din 13 aprilie 1948 și publicată în Monitorul Oficial, partea I, nr. 87 bis din 13 aprilie 1848.
Culegerea a 50 de Decrete ale Mariei Terezia și a lui Iosif al II-lea și ordonanțe guverniale din anii 1777-1785, B.A.R., CRV 730, f.5v.

Decretele 131, 132 și 133 ale MAN, 1954 și Decretul 940 din 7 octombrie 1967, (publicat în Buletinul oficial 110/25 decembrie 1967).

Decretul 104/1968.

Decretul 285/10 august 1960.

Decretul 571/1956.

Decretul imperial privind reglementarea regimului căsătoriilor în Transilvania, Sibiu, 1786, BARCN, CRV 941, art. 58.

Despre orfani și totorii acestora în Köziyazgatási bívóság. Katáskävi bívóság. Ovszágos levéltáv, 1723-1909, Budapesta, 1910, pp. 448-546.

Extract de toate legile, regulamentele, deciziile și instrucțiunile relative la administrația de război și care sunt în vigoare, București, Tipografia Modernă Gr. Luis, 1883, vol. I.

Hotărârea Consiliului de Miniștri nr. 2489/1966.

Hotărârea Consiliului de Miniștri nr. 54/ 1967.

Hotărârea Consiliului de Miniștri, nr. 368/1956 privind organizarea și funcționarea grădinițelor de copii din R.P.R., publicată în Colecția de Hotărâri și Dispoziții ale Consiliului de Miniștri, nr. 13 din 17 martie 1956.

Hotărârea nr. 880 din 1965 privind acordarea de ajutoare materiale în cadrul asigurărilor sociale de stat, în Colecția Legilor, 1965.

Îndreptarea Legii, 1652, București, Ed. Academiei Republicii Populare Române, 1962. Ediție întocmită de Colectivul de Drept Românesc condus de Andrei Rădulescu, gl. 353, zac. 1-4.

Îndreptarea Legii, glava 355, zac. 2: ”Coconii de tot și cu totul se iartă, orice greșale ar greși”

Legea 18 din 27 septembrie 1990, publicată în Monitorul Oficial nr. 109 din 28 septembrie 1990.

Legea 18/1948 pentru modificarea Codului de procedură civilă, în Monitorul Oficial, nr. 35, 12 februarie 1948.

Legea pentru organizarea meseriilor, creditului și asigurărilor muncitorești, București, 1913.

Legi uzuale, 1860-1906

Legiuirea Caragea (1818), București, Ed. Academiei R.P.R, 1955.

Monitorul oficial, Partea I, nr. 300 bis, 30 decembrie 1947.

Monitorul oficial, partea I, nr. 87 bis, 13 aprilie 1948.

Ordonanța Guvernului Transilvaniei din 14 aprilie 1789 prin care se reglementează administrarea averii orfanilor, B.A.R. CRV 891.

Ordonanța Guvernului Transilvaniei, în 3 puncte, pe baza Decretului Aulic din 5 martie 1789, nr. 2590, BAR, Cj, CRV 890. F 5r.

Protocolul Congresului național-bisericesc ordinar al mitropoliei românilor greco-orientali din Ungaria și Transilvania, întrunit la Sibiu, la 1/14 octombrie 1903, Sibiu, 1903.

Protocolul Congresului național-bisericesc ordinar al mitropoliei românilor greco-orientali din Ungaria și Transilvania, întrunit la Sibiu, la 1/14 octombrie 1906, Sibiu, 1907.

Raportul Comitetului Central al P.C.R. cu privire la activitatea Partidului în perioada dintre Congresul al VIII-lea și Congresul al IX-lea al P.C.R.

Legislation in electronic format

http://ia600209.us.archive.org/13/items/IndreptareaLegii.PravilaCeaMare1652/IndreptareaLegii.PravilaCeaMare1652_text.pdf.

<http://www.childrenslegalcentre.com/userfiles/Parental%20Responsibility.pdf>

http://studia.law.ubbcluj.ro/articol.php?articollId=525#_edn1

[http://www.lege-online.ro/lr-LEGE-389%20-1943-\(22960\).html](http://www.lege-online.ro/lr-LEGE-389%20-1943-(22960).html).

<http://lege5.ro/Gratuit/g42dsmjq/constitutia-din-1938>

<http://lege5.ro/Gratuit/g42dsmjq/constitutia-din-1938>

[http://www.lege-online.ro/lr-DECRET-LEGE-2650%20-1940-\(37632\).html](http://www.lege-online.ro/lr-DECRET-LEGE-2650%20-1940-(37632).html)

General Works

Albu Ioan, *Căsătoria în dreptul roman*, Cluj-Napoca, Ed. Dacia, 1988.

Alexandra Kollontay, *Familia și statul comunist*, București, Ed. Cercul de Editură Socialistă, 1920.

Alexandresco, Dimitrie, *Explicațiune teoretică și practică a Dreptului Civil Român în comparațiune cu legile vechi și cu principalele legislațiuni străine*, Iași, 1885.

Andrei Rădulescu, *Pagini de istoria dreptului românesc*, București, Ed. Academiei Republicii Socialiste România, 1970.

Aries Philippe, *L'enfant et la vie familiale sous l'Ancient Regime*, Paris, Ed. Plon, 1960.

Autoritatea Națională pentru Protecția Drepturilor Copilului, *Rolul și responsabilitățile personalului didactic în protecția și promovarea drepturilor copilului*, București, Ed. Trei, 2006.

- Bacci, Massimo Livi, *Populația în istoria Europei*, Iași, 2003
- Barasch Eugen A., Nestor Ion, Zliberstein Savelly, *Ocrotirea părintească (Drepturile și îndatoririle părinților față de copiii minori)* București, Edit. Științifică, 1960.
- Barasch Eugen., Ionașcu Aurelian, Anca Petre, Economu Virgil, Nestor Ion, Zliberstein Savelly, *Rudenia în dreptul Republicii Socialiste România*, București, Ed. Academiei, 1966.
- Bărbulescu Constantin, Șuta Alina Ioana, Tămaș Oana Mihaela, Ciupală Alin, Popovici Vlad (eds.), *Legislația sanitară din România (1874-1910)*, Cluj-Napoca, Presa Universitară Clujeană.
- Beleiu Gheorghe, *Drept civil român. Introducere în dreptul civil. Subiectele dreptului civil*, București, Casa de editură și presă "Șansa", 1933.
- Betea Lavinia, *Psihologie politică. Individ, lider, mulțime în regimul comunist*, Iași, Ed. Polirom, 2001.
- Bocșan, Nicolae, *Contribuții la istoria iluminismului românesc*, Timișoara, 1986.
- Bolovan Ioan, Deteșan Daniela, Covaci Diana, Eppel Marius, Holom Crinela (eds.) *Legislația ecleziastică și laică privind familia din Transilvania în a doua jumătate a secolului al XIX-lea*, Cluj-Napoca, Ed. Centrul de Studii Transilvane, 2009.
- Bolovan, Ioan, Moțiu, Dorel, *Istoria dreptului românesc*, Cluj-Napoca, 1996.
- Bolovan, Sorina Paula, *Familia în satul românesc din Transilvania. A doua jumătate a secolului al XIX-lea și începutul secolului XX*, Cluj-Napoca, 1999
- Brăiloiu C.N., *Legiuirea Caragea*, București, Tipografia Națională a lui Stephan Rassidescu, 1865.
- Brie, Mircea, *Căsătoria în nord-vestul Transilvaniei (a doua jumătate a secolului XIX- începutul secolului XX). Condiționări exterioare și strategii maritale*, Oradea, 2009.
- Brie, Mircea, *Familie și societate în nord-vestul Transilvaniei (a doua jumătate a secolului XIX- începutul secolului XX)*, Oradea, 2008.
- Buia V., *Alocația de stat pentru copii. Texte legale comentate și adnotate*, București, Ed. Științifică, 1971.
- Buia Vasile, *Alocația de stat pentru copii. Texte legale comentate și adnotate*, București, Ed. Științifică, 1971.
- Buia Vasile, *Alocația de stat pentru copii. Texte legale comentate și adnotate*, București, Ed. Științifică, 1971.

- Burghilea D., Burghilea I., *Legislația familiei*, Iași, Ed. Moldova, 1997.
- Cădere Victor G., *L'conomie planifiée et la famille en droit socialiste roumain*, Paris, Presses Universitaires de France, 1972.
- Cioroianu Adrian, *Pe umerii lui Marx: o introducere în istoria comunismului românesc*, Ed. a II-a, București, Ed. Curtea Veche, 2007.
- Colin, A., Capitant H., *Traite de droit civil*, Paris, Dalloz, 1957.
- Congresul al II-lea al Partidului Muncitoresc Român, 23-28 decembrie 1955*, București, Ed. de Stat pentru Literatură Politică, 1956.
- Cronț Gheorghe, Floca Ioan, Georgescu Valentin Al. (coord.), *Istoria dreptului românesc*, vol. II, București, Ed. Academia Republicii Socialiste România, 1980.
- Dan Cătănuș, *A doua destalinizare. Gheorghe Gheorghiu-Dej la apogeul puterii*, București, Ed. Vreamea, 2005.
- Deletant Dennis, *Teroarea comunistă în România. Gheorghe Gheorghiu-Dej și statul polițienesc, 1948-1965*, Iași, Ed. Polirom, 2001.
- Diaconovich Corneliu, *Enciclopedia română*, vol. II, Sibiu, Ed. și tiparul W.Krafft, 1898-1904.
- Dumănescu Luminița, *Familia românească în comunism*, Cluj-Napoca, Presa Universitară Clujeană, 2012.
- Dumănescu Luminița, *Transilvania copiilor. Dimensiunea demografică a copilăriei la românii ardeleni*, Cluj-Napoca, Ed. Argonaut, 2006.
- Dumănescu Luminița, *Universul copilăriei la românii din Transilvania*, Cluj-Napoca, Ed. International Book Access, 2008.
- Edroiu Nicolae, Krajcovic Milan, *Rolul Bisericii și al vieții religioase în istoria României și Slovaciei în Contextul Europei Centrale și de Sud-Est*, Cluj-Napoca, Ed. Renașterea, 2008.
- Filipescu Ion P., *Tratat de dreptul familiei*, ed. a V-a, București, Ed. All Beck, 2001.
- Floca, Ioan, *Drept canonic ortodox, legislație și administrație bisericească*, București, 1990.
- Frunză Victor, *Istoria Comunismului în România*, București, Ed. EVF, 1999.
- Fucks Rachel G., *Contested Paternity. Constructing Families in Modern France*, Baltimore, Johns Hopkins University Press, 2008.
- Gail Kligman, *Politica duplicității. Controlul reproducerii în România lui Ceaușescu*, Humatitas, 2000.

- Ghețu Ioan Ph., *Suplimentul al III-lea la Codicele de Ședință al României cuprinzând toate legile, regulamentele și decretele de la 1 iunie 1900-la 1 ianuarie 1905*, București, Institutul de Arte Grafice „Carol Goble”, 1905.
- Giurescu Constantin, *Legiuirea lui Caragea: un anteproiect necunoscut*, București, Ed. Mercur și Institut de Arte Grafice, 1923.
- Guțan Manuel, *Istoria dreptului românesc*, ediția a II-a revizuită și adăugită, București, Ed. Hamangiu, 2008.
- Hamangiu Constantin, *Tratat de drept civil român*, ediție îngrijită de I. Rosetti-Bălănescu, Al. Băicoianu, vol. I, București, Ed. All, 1996.
- Hobbes Thomas, *Despre om și societate*, București, Ed. All, 2011.
- Ionașcu Traian, „Deplina capacitate civilă a femeii măritate și mandatul tacit domestic”, în *Justiția nouă*, nr.5-6, 1948.
- Ionașcu Traian, Christian Iosif, Eliescu Mihail, Economu Virgil, Eminescu Yolanda, Eremia Maria Ioana, Georgescu Valentin, Rucăreanu Ion, *Căsătoria în dreptul R.P.P.*, București, Ed. Academiei, 1964.
- Ionescu-Gură Nicoleta, *Dimensiunea represiunii din România în regimul comunist: dislocări de persoane și fixări de domiciliu obligatoriu*, București, Ed. Corint, 2010.
- Ionescu-Gură Nicoleta, *Stalinizarea României: Republica Populară Română: 1948-1950: transformări instituționale*, București, Ed. Bic All, 2005.
- Kivu A.C., *Colecțiunea generală a legilor României, anul 1906*, București, Ed. Institutului de Arte Grafice și Editură Minerva, 1908.
- Liviu P. Marcu, *Istoria dreptului românesc*, București, Ed. Lumina Lex, 1997.
- Luțescu George N, *Pensia de întreținere în caz de divorț*, București, Ed. Științifică, 1958.
- Marin Manuela, *Originea și evoluția cultului personalității lui Nicolae Ceaușescu, 1965 – 1989*. Alba-Iulia, Editura Altip, 2008.
- Micu V. Emanoil, *Copiii naturali*, Buzău, Imprimeria Al. Georgescu, 1904.
- Molcuț Emil, Oancea Dan, *Drept roman*, București, Casa de editură ”Șansa”, 1997.
- Nagler Thomas, *Așezarea sașilor din Transilvania*, București, Ed. Vriterian, 1992.
- Nicoară Toader, *Introducere în istoria mentalităților colective*, Cluj-Napoca, Presa Universitară Clujeană, 1998.

- Nicolaescu Vasile, Hențea Toma, Popescu Emilian, *Autoritatea tutelară*, București, Ed. Științifică, 1965.
- Onișor Victor, *Istoria dreptului român: pentru anul I al facultății de drept, curs de licență*, Cluj, Tipografia „Libertatea”, 1921.
- Păcurariu, Mircea, *Politica statului ungar față de Biserica românească din Transilvania în perioada dualismului (1867-1918)*, Sibiu, 1986.
- Păpureanu Mihaela, *Noul Cod Civil. Comentarii, doctrină și jurisprudență*, București, Ed. Hamangiu, 2012.
- Popescu Tudor R, *Dreptul familiei*, București, Edit. Didactică și Pedagogică, 1965.
- Protopopescu Emmanuel, *Noul dicționar portativ*, București, Librăria Editoare G. Ioanide.
- Rădulescu Andrei, *Codul Calimach*, București, Ed. Academiei Populare Române, 1958.
- Rizeanu Dumitru, Protopopescu Dumitru, *Raporturile patrimoniale dintre soți în lumina Codului familiei*, București, Ed. Științifică, 1959.
- Shorter Edward, *Making of the modern family*, New York, Ed. basic Books, 1975.
- Stearns Peter, *Childhood in World History. Tremeș în World History*, ed. a II-a, New Zork, London, Ed. Taylor& Francis, 2010.
- Sutschek Felix, *Statutele municipale ale sașilor din Transilvania*, Sibiu, s.n., 1997.
- Thornton Arland, Axinn William, Xie Yu, *Marriage and Cohabitation*, Chicago, University ofChicago Press, 2007.
- Vasile Liliana Andreea, *Să nu audă lumea. Familia românească în Vechiul Regat*, București, Ed. Tritonic, 2009.
- Verdery Katherine, *Socialismul. Ce a fost și ce urmează*, Iași, Ed. Institutul European, 2002.
- Voinea Maria, *Sociologia familiei*, București, Ed. Universității din București, 1993.

Studies and articles

- “Timpul femeii și femeia timpului nostru”, (Victor Bârlădeanu), în *Scânteia*, anul XXXIX, nr. 8354, marți, 3 martie, 1970, p. 1.
- Bacaci Alexandru, “Obligația de întreținere dintre părinți și copii”, în *Revista Română de Drept*, nr. 10, 1987.

- Barasch Eugen A., “Obligația de întreținere a părinților față de copilul lor minor”, în *J.N.*, nr. 2, 1956.
- Boilă, Romul, *Principiile Constituției noi*, în vol. *Constituția din 1923 în dezbaterile contemporanilor*, București, 1990, p. 542-553.
- Bolovan, Ioan, Eppel, Marius, *Churches and interfaith marriages in Transylvania: from 1895 to the present*, în vol. *Intermarriage throughout History*, eds. Luminița Dumănescu, Daniela Mârza, Marius Eppel, Cambridge Scholars Publishing, 2014, pp. 272-273.
- Bolovan, Sorina Paula, Bolovan, Ioan, *Căsătoriile mixte în Transilvania la sfârșitul epocii moderne. Considerații demografice*, în vol. *Căsătorii mixte în Transilvania, secolul al XIX-lea și începutul secolului XX*, coordonatori Ioan Bolovan, Corneliu Pădurean, Arad, 2005, pp. 96-97.
- Botez, Calypso C., *Drepturile femeii în Constituția viitoare*, în vol. *Constituția din 1923 în dezbaterile contemporanilor*, București, 1990, pp. 124-140.
- Brătianu, Vintilă I., *Nevoile statului modern și Constituția României Mari*, în vol. *Constituția din 1923 în dezbaterile contemporanilor*, București, 1990, pp. 58-72.
- Brunet, Guy, Bideau, Alain, Gerbe, Marie-Nolwenn, *Vers une insertion sociale? Le Mariage des enfants abandonnés à Lyon au XIX-e siècle*, în *Annales de démographie historique*, 2002, nr. 1, pp. 161-232.
- Cândea, Romulus Cândea, *Organizarea bisericească în Constituție*, în vol. *Constituția din 1923 în dezbaterile contemporanilor*, București, 1990, pp. 477-495.
- Cârja, Cecilia, Cârja, Ion, *Biserica română unită și dezbaterile asupra legislației matrimoniale în Austro-Ungaria (a doua jumătate a sec. al XIX-lea)*, în vol. *Om și societate. Studii de istoria populației României (sec. XVII-XXI)*, editori: Sorina Paula Bolovan, Ioan Bolovan, Corneliu Pădurean, Cluj-Napoca, 2007, p. 151.
- Carp, Radu, Stanomir, Ioan, Vlad, Laurențiu, *De la „pravilă” la „constituție”. O istorie a începuturilor constituționale românești*, București, 2002, pp. 16-17; 20-21.
- Chițu Aurora Livia, ”Statutul juridic al copilului în Vechiu Regat”, în *9 Ipostaze ale copilăriei românești. Istorii cu și despre copii de ieri și de azi*, coordonator Luminița Dumănescu, International Book Access 2009, pp. 63-90.
- Djuvara, Mircea, *Puterea legiuitoare*, în vol. *Constituția din 1923 în dezbaterile contemporanilor*, București, 1990, pp. 148-167.

- Dumănescu, Luminița, *Copiii Transilvaniei: număr și pondere între două limite cronologice: 1857-1910*, în vol. *Om și societate. Studii de istoria populației României (sec. XVII-XXI)*, editori: Sorina Paula Bolovan, Ioan Bolovan, Corneliu Pădurean, Cluj-Napoca, 2007, pp. 340-341.
- Filipescu Ion P., „Unele probleme pe care le ridică reglementarea obligației legale de întreținere a părinților față de copiii lor minori”, în *J.N.*, nr. 8, 1966.
- George Nedelcu, „Femeia și lumea în care trăim”, în *Curierul Judiciar*, nr. 15, 21 aprilie 1929.
- Gusti, Dimitrie, *Cuvânt de deschidere*, în vol. *Constituția din 1923 în dezbaterile contemporanilor*, București, 1990, pp. 20-21.
- Ionașco Traian, „La filiation illegitime en droit roumain”, în *Annales de l'Institut de recherches juridiques, politiques et sociales de la Faculte de Droit, des Sciences Politiques de Strasbourg*, vol. XXIII (Travaux de l'Institut de Droit Compare. Centre des Etudes juridiques allemnades. Actes du Colloque du 23-24 avril 1972).
- Iorga, Nicolae, *Istoricul Constituției românești*, în vol. *Constituția din 1923 în dezbaterile contemporanilor*, București, 1990, p. 25.
- Mason Mary Ann, „Children s Rights” în *Encyclopedia of Children and Childhood. In History and Society*, ed. Paula S Fass, MacMillan Reference, USA, 2003.
- Michaud Stephane, „Femeia”, în *Omul romantic*, coord. Furet Francois, București, Ed. Polirom, 2000.
- Nesselrode Carol, „Patronajul și preoțimea”, în *Vestitorul*, nr. 3, 1 februarie 1929, Oradea, Ed. Broșura Ligii Bunătății, 1928.
- Nesselrode Carol, *Legea despre instanța adolescenților cu datele statistice despre activitatea instanței adolescenților din Oradea de la 1 ianuarie 1914 până la 15 septembrie 1928*, Oradea, 1928.
- Neven, Muriel, Oris, Michel, *Contrôle religieux, contrôle social: la fécondité dans l'Est de la Belgique dans la seconde moitié du XIX-e siècle*, în *Annales de démographie historique*, 2003, nr. 2, pp. 5-31.
- Nicoleta Roman, „Copilul și familia în Valahia primei jumătăți a secolului al XIX-lea”, în *9 Ipostaze ale copilăriei românești. Istorii cu și despre copii de ieri și de azi*, Luminița Dumănescu (coord.), International Book Access 2009, pp. 91-113.

- Nistor, I., *Învățămintul în viitoarea Constituție*, în vol. *Constituția din 1923 în dezbaterile contemporanilor*, București, 1990, p. 525-531.
- Oprișan C., “Propunere de lege ferenda în legătură cu dreptul al întreținerii al copiilor majori aflați în continuarea studiilor”, în *Revista Română de Drept*, nr. 11, 1970.
- Pătulea V., “Acordarea alocației de stat pentru copilul dinafara căsătoriei sau înfiat”, în *Revista Română de Drept*, nr.7, 1996.
- Poulin Bowen Anne, „Illegitimacy and family privacy: a note of maternal cooperation in paternity suits”, în *Northwestern University Law Review*, 1975-1976, vol. 70, nr. 6.
- Praz, Anne-Françoise, *Politique conservatrice et retard catholique dans la baisse de la fécondité: l'exemple du canton de Fribourg en Suisse (1860-1930)*, în *Annales de démographie historique*, 2003, nr. 2, pp. 34-45.
- Rădulescu Andrei, ”Izvoarele dreptului civil” în *Pagini de istoria dreptului românesc*, București, Ed. Academiei Republicii Socialiste România, 1970.
- Rădulescu, Andrei Rădulescu, *Puterea judecătorească*, în vol. *Constituția din 1923 în dezbaterile contemporanilor*, București, 1990, pp. 283-302.
- Rusu D., Zira C., „Validitatea consimțământului părintelui, minor la înfierea copilului minor din afara căsătoriei”, în *Revista Română de Drept*, 1998, nr. 8.
- Schrumpf Ellen, ”Child labor in the West”, în *Encyclopedia of children and childhood*, ed. Paula S. Fass, vol. I, Ed. Thomson Gale, 2003.
- Stan Lavinia, “România: în umbrele trecutului”, în Sabrina P. Ramet, *Central and Southeastern European Politics since 1989*, Cambridge University Press, 2010.
- Ștefănescu, Barbu, *Ioan și Maria, Gheorghe și Floare sau despre numele la botez la Săcal (Ungaria) (1874-1923)*, în vol. *În căutarea fericirii. Viața familială în spațiul românesc în sec. XVIII-XX*, editori: Ioan Bolovan, Diana Covaci, Daniela deteșan, Marius Eppel, Elena Crinela Holom, Cluj-Napoca, 2010, pp. 215-237.
- Turianu Corneliu, ”Obligația părinților de a-și întreține copilul devenit major și aflat în continuare de studii”, în *Dreptul*, nr. 7, 1992.
- Vasilescu Paul, ”Tradiția irosită: Regimurile matrioniale din Vechiul Cod Civil” în *Studia Universitas Babes-Bolyai, Jurisprudentia*, 2012, nr. 4.

Virag, Paula, *Aspecte privind evoluția ilegitimității în Țara oașului între 1854-1904*, în vol. *Populație și societate. Studii de demografie istorică a Transilvaniei (secolele XVIII-XX)*, coord. Ioan Bolovan, Corneliu Pădurean, Cluj-Napoca, 2003, p. 306.

Xenopol, D., *Dreptul de vot și reprezentarea minorităților*, în vol. *Constituția din 1923 în dezbaterile contemporanilor*, București, 1990, pp. 213-214.